Tre viktiga händelser och skeenden i kristendomens historia

- † Från förföljd jesusrörelse till romersk statsreligion
- † Den stora schismen: delningen mellan kyrkan i väst och öst
- † Splittringen av den katolska enheten: reformationen

Här är frågorna vi ska söka svar på

- Hur kan det komma sig att kristendomen växte och med tiden blev en religion med miljontals efterföljare?
- Varför splittrades kristendomen i olika delar?

Kristendomens tidiga historia

- **30-talet: Jesus dör på korset**
- **30-40-talen**: Jesusrörelsen var först en del av judendomen, en självkritisk del som spreds av kringvandrande apostlar/lärjungar.
- Kristendomen sprids främst inom det romerska rikets mångkulturella städer (många folkgrupper och religioner).
- Synagogor och privata hem fungerar som samlingslokaler.
- Flera olika traditioner.
- En viktig fråga: skulle hedningar tillåtas bli kristna?
- De äldsta texterna i Nya testamentet skrevs på **50-talet** av Paulus.
- Evangelierna i NT skrevs **mellan år 60 och 100**. Någon gång i slutet av 100-talet var man i stort sett ense om vilka texter som skulle ingå i de kristnas Bibel.
- Biskopar, präster och diakoner: en kyrklig organisation växer fram.

Paulus (**f. 4 d.64**), som du ser på bilden, är en av de tidiga och mest framgångsrika missionärerna. Paulus var liksom andra tidiga lärjungar praktiserande jude. Hans judiska namn var Saul. Men han är känd för att ha ”öppnat” kristendomen för icke-judar, då Paulus menade att man kunde vara kristen utan att ha levt efter judiska religiösa lagar. Detta om icke-judar skulle tillåtas bli kristna var en tidig tvistefråga. Det fanns ända fram till 600-700-talen grupper som endast tillät judar bli kristna.

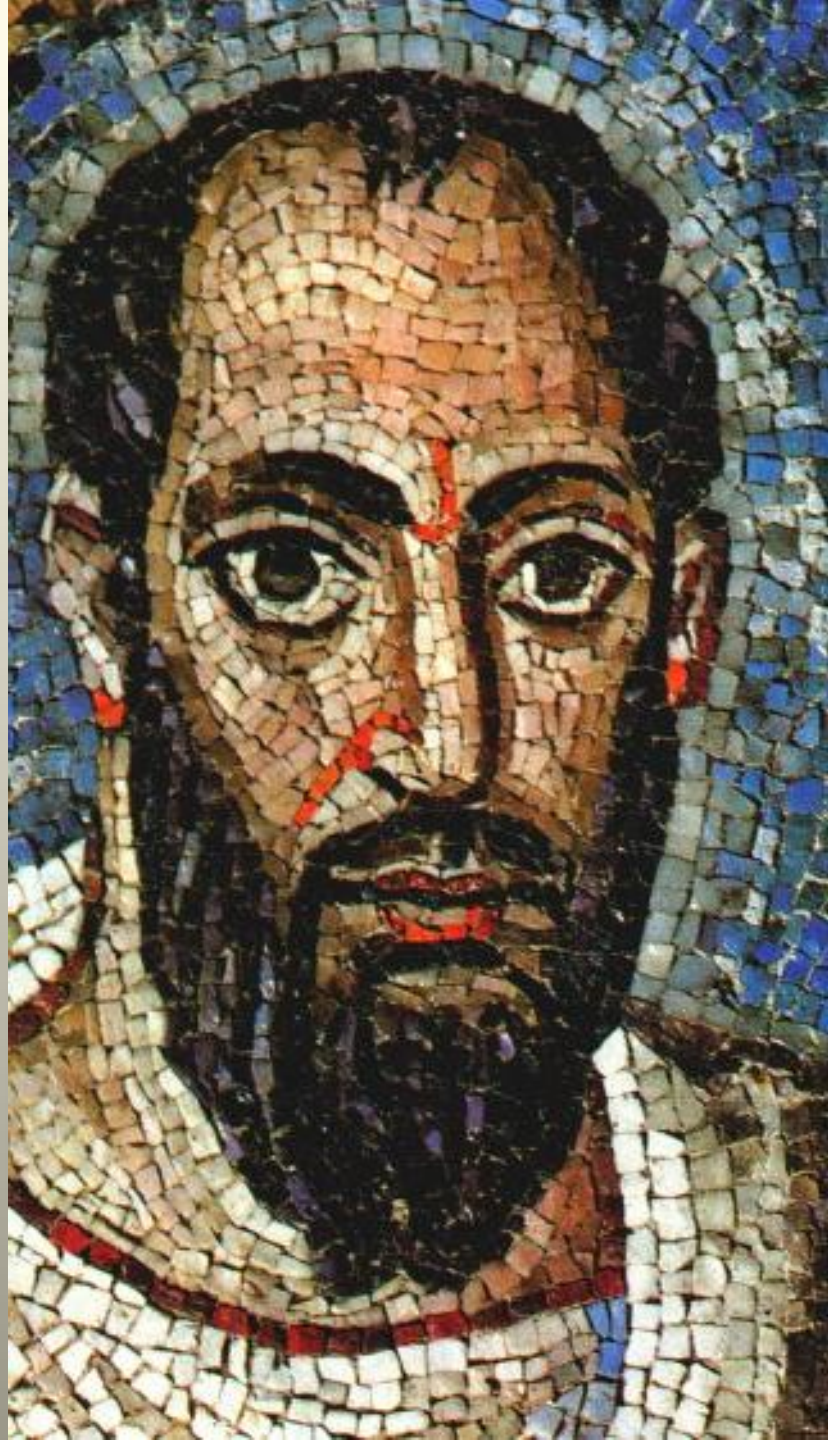

Varför växte skaran av kristna?

- Många judar utanför Palestina attraherades av jesusrörelsen och de kristna kunde dra nytta av nätverket av judiska synagogor i det romerska riket.
- Många kvinnor drogs till den tidiga kristendomen och det var kvinnorna som uppfostrade barnen.
- Inom den tidiga kristendomen stod gemenskap och omsorg högt i kurs. En teori är att det ledde till att fler barn till kristna överlevde.
- Omsorgen om varandra var också ett budskap som attraherade många.
- Kristendomen skänkte gemenskap och trygghet i brokig och farlig värld.

Tabell. Antalet kristna i det romerska riket

År	Antal kristna	Andel av befolkningen
40	1000	> 1%
50	1400	> 1%
100	7500	> 1%
150	40.500	> 1%
200	220.000	> 1%
250	1.180.000	1,2%
300	6.300.000	10,5%
350	35.000.000	58%

Total befolkning i det romerska riket
I det romerska riket beräknas den totala befolkning hela tiden uppgått till ca. 60 miljoner. År 391 avskaffades religionsfriheten. Hur lång tid det tog innan alla romare hade en identitet som kristna är förstås svårt att veta.

Karta över kristna områden fram till 600-talet

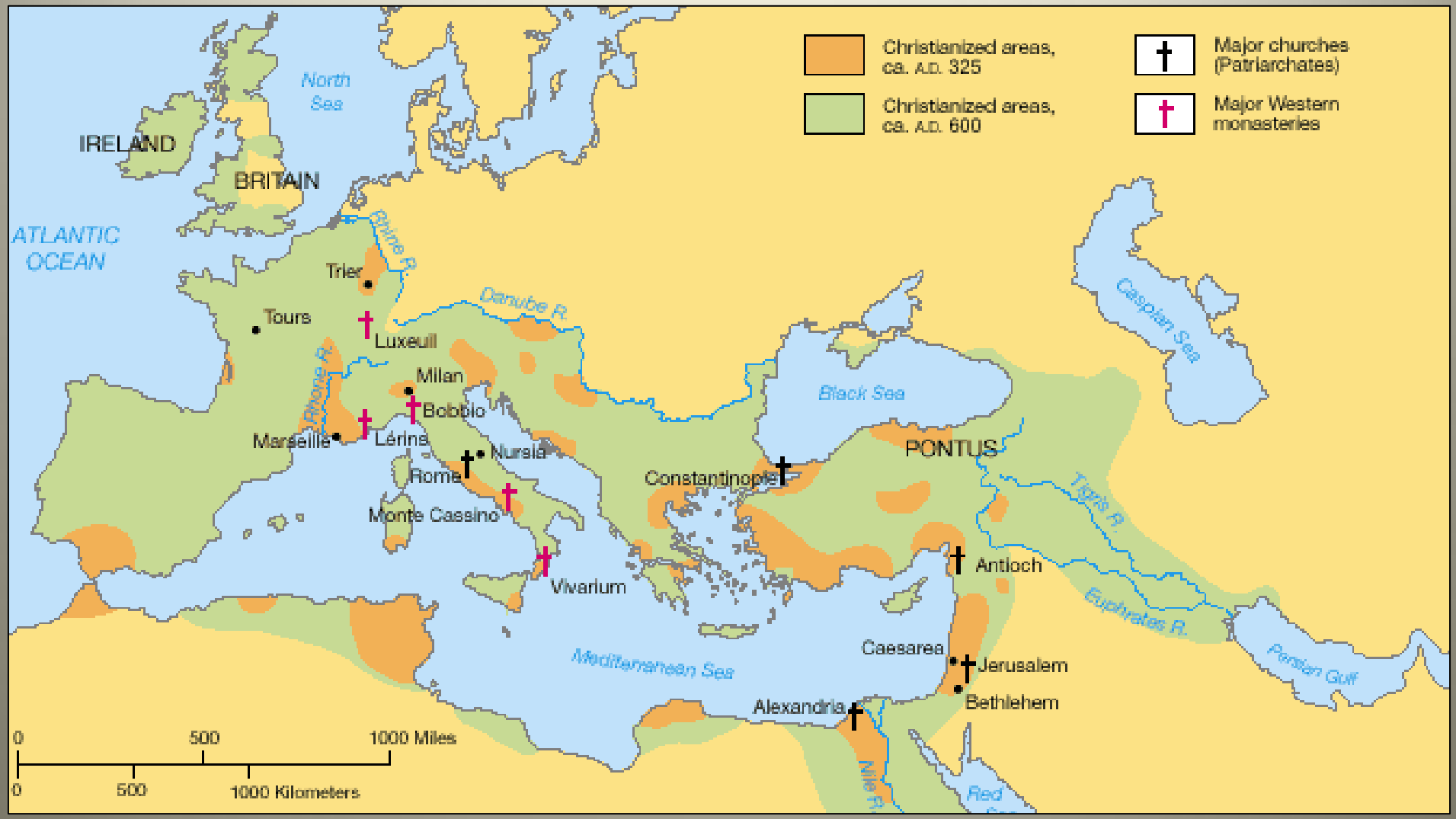

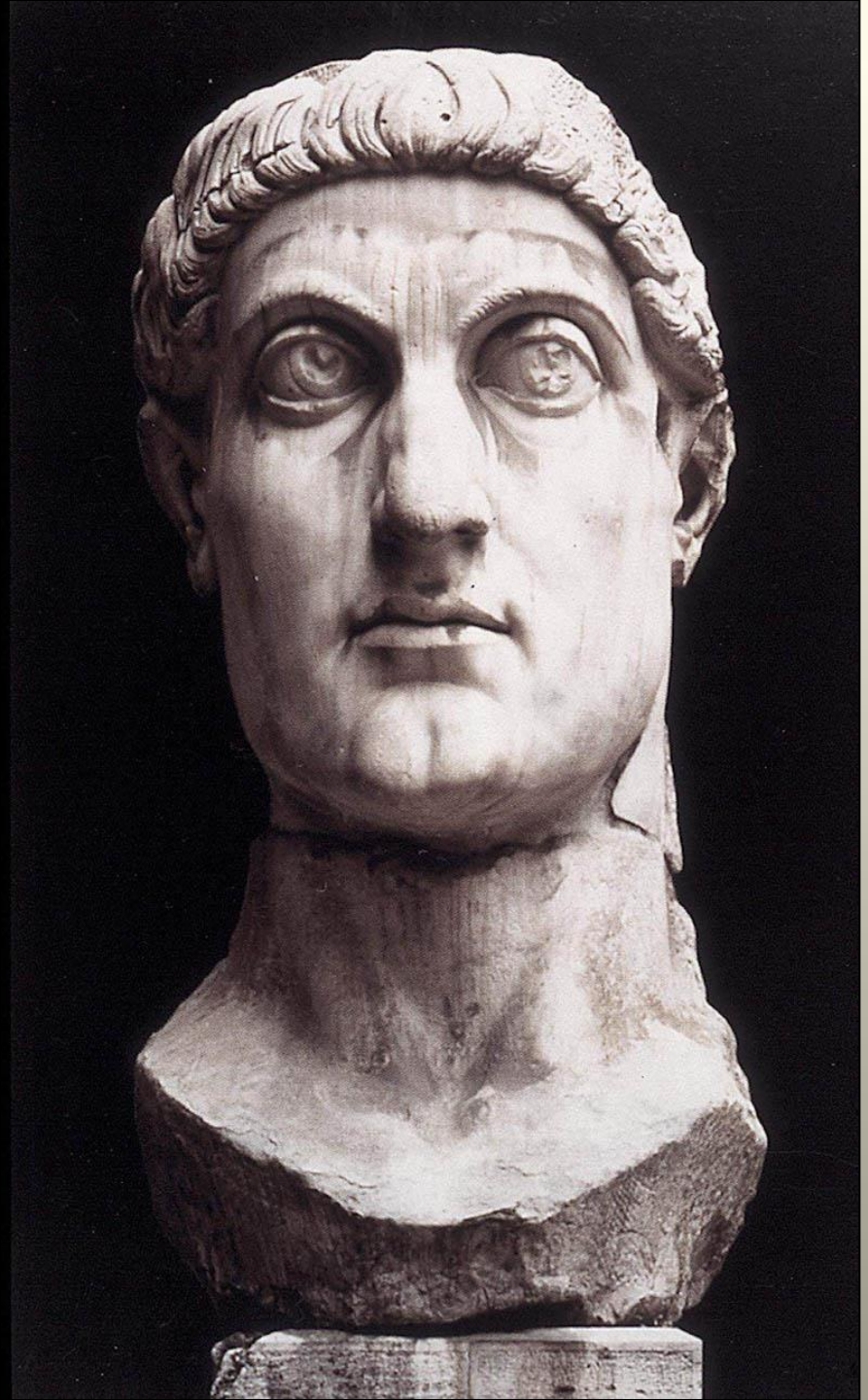

Kristendomens tidiga historia

200-talet Förföljelserna av de kristna tilltar. De slängs bl.a. till lejonen på Colosseum i Rom. Kristendomen skiljs från judendomen. Många kristna dör martyrdöden. Lucia lär ha varit en av de kristna martyrerna.

Men varför förföljdes de kristna?
De vände ju ”andra kinden till” och bad för kejsaren under gudstjänsten. Jo, när man i romarriket upplevde problem, försökte en del kejsare blidka gudarna (de romerska/grekiska gudarna alltså) med offer och andra ritualer. Kejsar Decius tvingade alla att skaffa intyg på att man offrat till gudarna och kejsaren. De kristna, liksom många judar, vägrade att offra till de hedniska gudarna. Av det skälet avrättades många kristna. Somliga kristna köpte falska intyg, andra offrade för att undgå tortyr och avrättning. Detta blev ett problem när förföljelserna upphörde; skulle de få komma tillbaka in i den kristna gemenskapen?

313 **Kejsar Konstantin** tillåter de kristna att utöva sin religion – han till och med gynnar dem.

325 Detta år hölls ett kyrkomöte i Nicaea då man enades om en trosbekännelse (se sidan 55). Det innebar också en utrensning av idéer och praktiker som kom att betraktas som icke-kristna.

391 Blir kristendomen *statsreligion* i Rom (enda tillåtna religionen). Kejsaren som låg bakom detta beslut hette **Theodosius**.

Treenigheten – en viktig fråga i Nicaea

Treenigheten

”Enligt kristen tro är Gud världens skapare. **Gud (Fadern)** har uppenbarat sig i **Jesus Kristus** som dog och uppstod. Gud uppenbarar sig också som den **helige Anden**. Bakom de tre formerna finns samma gudomliga makt.”

Källa: ***Religion och liv 8***

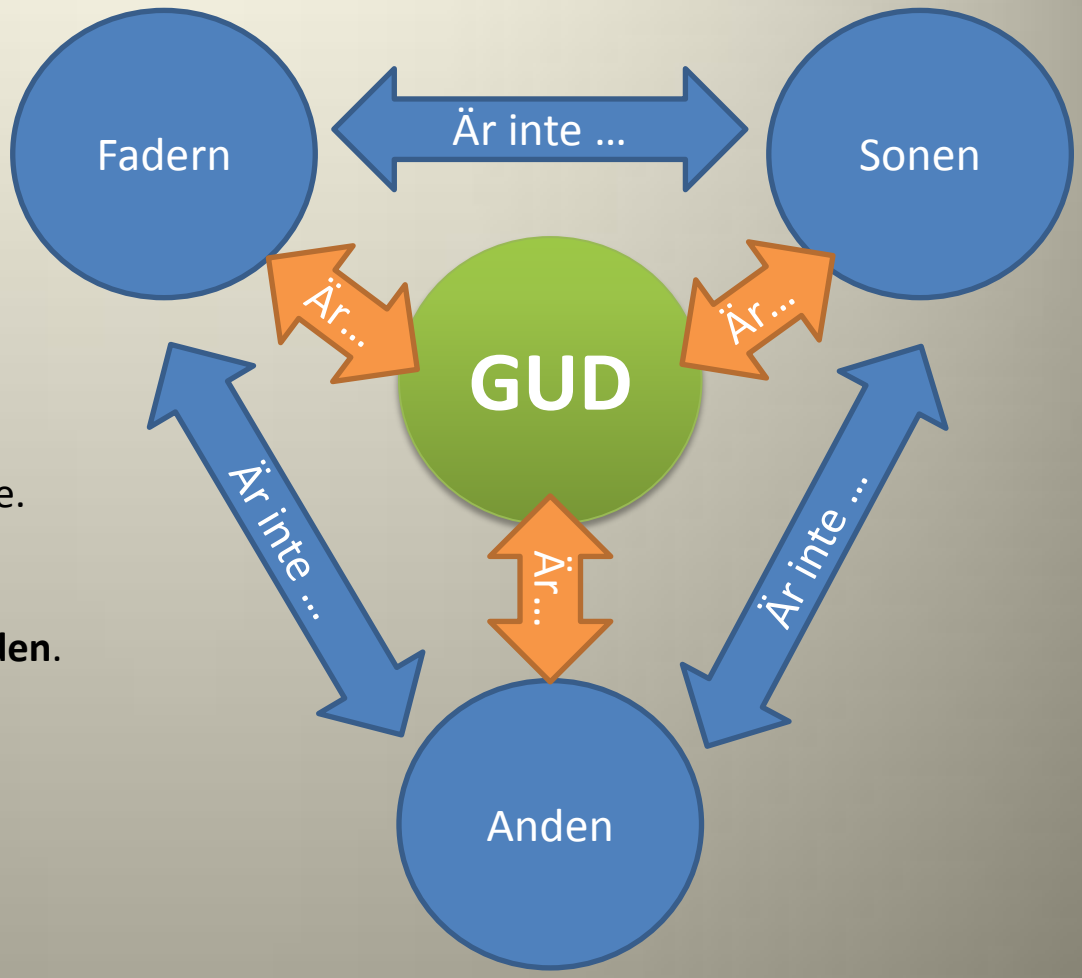

Den första splittringen år 1054

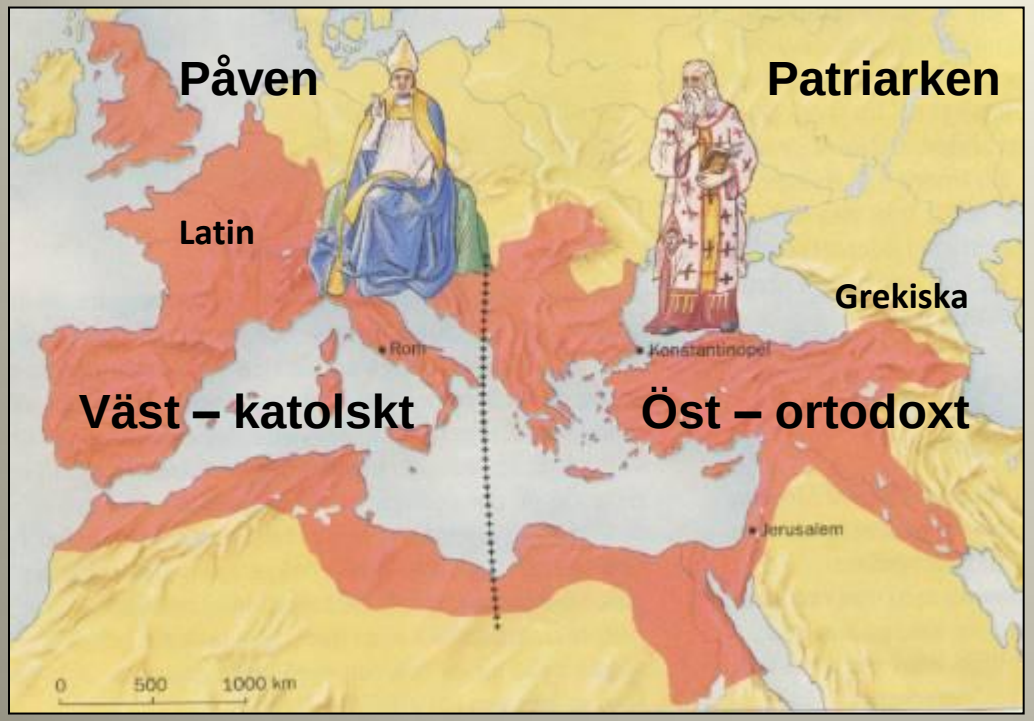

År **395** splittrades det Romerska imperiet i en västlig och en östlig halva. Påven i Rom och Patriarken i Konstantinopel önskade båda vara ledare för kristenheten. De blev osams. Se tidigare länk till Theodosius.

År 1054 lät påven i Rom bannlysa* patriarken i Konstantinopel. Striden mellan påven och patriarken kallas ”den stora schismen”.

*Bannlyst = utesluten ur kyrkan.

Uppgift 1. Vad betyder orden katolsk och ortodox?

Uppgift 2. Tror du att ”namnen” på de två kyrkorna är slumpmässigt valda?

Resultat

Två kristna kyrkor istället för en – den katolska kyrkan i väst och den ortodoxa i öst.

Varför splittrades kyrkan?

- Delningen av det romerska riket: olika språk och historia
- Maktkamp om vem som skulle leda de kristna
- Skulle Påven eller patriarken få kristna folken på Balkan?
- Olika syn på treenigheten

Protestantismen – kristendomen splittras återigen (1500-talet)

Under senmedeltiden ökade kritiken mot den katolska kyrkan. Martin Luther kom att bli den mest kände av alla dessa kritiker.

Martin Luther 1483-1546

Martin Luther kritiserade den katolska kyrkan på flera punkter. Bland annat ogillade han handeln med **avlatsbrev**.

Förlåtelse för synd fick människan endast om hon uppriktigt ångrade sig, sa Luther.

Karikatyr av en avlatsbrev-försäljare.

Varför splittrades den katolska kyrkan?

Den första delningen 1054 resultatet av en lång process, där språk och geografi gjorde att de kristna traditionerna utvecklades åt olika håll i väst och öst. 1500-talets splittring var mer revolutionär. Delningen skedde snabbt och var konfliktfylld.

- **Läskunnighet och boktryckarkonsten**
- **Individualisering av tron**
- **Påvens makt minskade under senmedeltiden**
- **Påven och kyrkan ifrågasatt**
- **Krävdes verkligen den katolska kyrkan för människans frälsning?**
- **Kungar och furstar vågade utmana påvens makt på ett sätt som varit otänkbart tidigare**

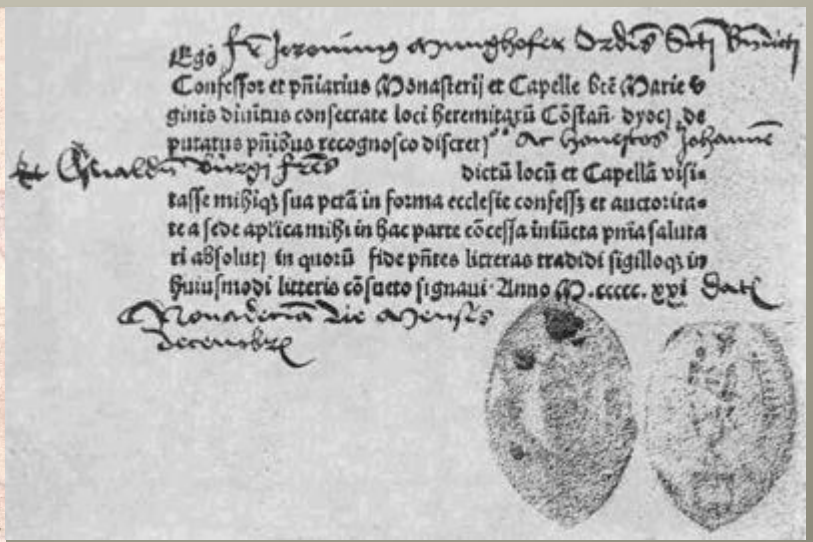

Huvudsakliga källor:

Bo Nylund, *Teologi genom seklerna* (1971)
Rasmussen & Thomassen, *Kristendomen – En historisk introduktion* (2007)

kristendom. http://www.ne.se/lang/kristendom, Nationalencyklopedin, hämtad (2012-11-18)